

Наредба № 7

от 22 декември 2006 г

за големите експозиции на банките

(Издадена от Българската народна банка,
обнародвана в „Държавен вестник“, бр. 7 от 23 януари 2007 г.)

Глава първа

Общи положения

Предмет

Чл. 1. (1) С тази наредба се определя допустимият размер на риск от концентрация на експозиции общо за банката или банковата група.

(2) Основна цел на наредбата е да ограничи загубата, която банката или банковата група може да понесе в резултат от концентрацията на експозиции.

Експозиция

Чл. 2. (1) Експозицията към едно лице или икономически свързани лица по смисъла на чл. 44, ал. 2 от Закона за кредитните институции включва:

1. всички балансови активи, посочени в глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ от 2006 г. за капиталовата адекватност на кредитните институции (по-нататък „Наредба № 8 на БНБ“), преди прилагане на рискови тегла;

2. задбалансови позиции по приложение № 2 „Класификация на задбалансовите позиции“ от Наредба № 8 на БНБ, преди прилагане на рисковите им тегла или конверсионни коефициенти.

(2) В експозициите по ал. 1 не се включват:

1. експозициите, приспаднати от капиталовата база на банката по реда на глава втора „Надзорни изисквания“, раздел I „Собствен капитал (капиталова база)“ от Наредба № 8 на БНБ;

2. експозиции, възникнали при обичайния период за сетълмент на валутни сделки в рамките на 48 часа след плащането по сделката;

3. експозиции, възникнали при обичайния период за сетълмент на сделки за закупуване или продажба на ценни книжа, в рамките на първите пет работни дни след плащането или доставянето на ценните книжа, което от двете събития настъпи по-рано.

Голяма експозиция

Чл. 3. (1) Голямата експозиция по смисъла на чл. 44, ал. 3 от Закона за кредитните институции се установява на самостоятелна или консолидирана основа като сбор от експозиции към отделно лице или икономически свързани лица.

(2) Решенията съгласно чл. 44, ал. 4 от Закона за кредитните институции, които водят до формиране на голяма експозиция към отделно лице или икономически свързани лица, се вземат преди възникване на експозицията.

(3) Голяма експозиция има и в случаите, когато тя се формира:

1. в резултат на намаляване размера на собствения капитал (капиталова база), установен с Наредба № 8 на БНБ;

2. в резултат на нововъзникнала свързаност между отделни лица или отделно лице и икономически свързани лица, към които банката вече има експозиция;

3. в резултат на промяна на пазарните цени или други фактори, влияещи върху стойността на съществуващи експозиции на банката.

Експозиции в търговски портфейл

Чл. 4. (1) Банките, които изчисляват капиталови изисквания за пазарен риск, измерват и отчитат възникналите големи експозиции към отделно лице или икономически свързани лица като сума от експозициите им в банковия и търговския портфейл.

(2) Експозицията към едно лице или икономически свързани лица в търговския портфейл на банката включва:

1. положителната разлика между дългите и късите позиции по всички финансови инструменти, емитирани от едно лице или икономически свързани лица, като нетните позиции по всеки инструмент се изчисляват по начина, определен в чл. 277 от Наредба № 8 на БНБ;

2. при поемане на емисия на дългов или капиталов инструмент – формираната нетна експозиция, изчислена по начина, определен в чл. 295 от Наредба № 8 на БНБ;

3. експозициите, изчислени по реда на чл. 242, 244 и 273 от Наредба № 8 на БНБ, свързани със сделки или споразумения, от които произтича сетълмент риск или риск от контрагента.

(3) Експозициите към група икономически свързани лица, възникнали от търговския портфейл на банката, се изчисляват чрез сумиране на отделните експозиции за всяко лице от групата.

Специфични експозиции

Чл. 5. При отпускане на синдикиран кредит или при съвместно поемане на емисия, включително по сделки NIFs и RUFs, участващата банка отчита експозиция, съответстваща на нейния дял или съгласно условията на сключения договор.

Собствени правила на банките

Чл. 6. (1) Банките/банковите групи създават и поддържат надеждни административни и счетоводни процедури и адекватни механизми за вътрешен контрол с цел идентифициране и регистриране на всички големи експозиции и последващите промени в тях, както и наблюдение върху тези експозиции в съответствие с политиката на банката.

(2) В правилата за кредитната си дейност, приети на основание чл. 73, ал. 3 от Закона за кредитните институции, банките/банковите групи определят случаите, при които възниква общ риск за банката поради повишаване кредитната концентрация вследствие на нововъзникнала свързаност.

(3) В правилата за кредитната си дейност банките въвеждат ограничения за концентрация на експозиции към определен икономически сектор и/или географски район.

(4) Банките анализират експозициите си към издателите на обезпечения за наличие на риск от концентрация, като при установяване на концентрации, превишаващи 10% от собствения капитал, предприемат действия и докладват на БНБ за тези обстоятелства.

(5) Банките представят в Българската народна банка, управление „Банков надзор“, копие от правилата по ал. 2 в 10-дневен срок от приемането им, съответно от внасянето на изменения и допълнения в тях.

Глава втора

Установяване на размера на големите експозиции

Изчисляване

Чл. 7. (1) При изчисляване на експозицията към едно лице или икономически свързани лица се сумират експозициите по чл. 2, ал. 1 преди прилагане на рискови тегла или конверсионни коефициенти по Наредба № 8 на БНБ.

(2) Банките, които изчисляват капиталови изисквания за пазарен риск, измерват и отчитат възникналите големи експозиции към едно лице или икономически свързани лица като сума от експозициите им в банковия и търговския портфейл преди прилагане на рискови тегла или конверсионни коефициенти.

(3) Определянето на голяма експозиция се извършва посредством отнасянето ѝ спрямо собствения капитал (капиталова база) на банката/банковата група.

(4) Експозициите в дериватни инструменти от приложение № 1 „Списък на дериватите“ на Наредба № 8 на БНБ се изчисляват в съответствие с един от методите, посочени в глава осма „Третиране на кредитния риск от контрагента“, раздел III „Избор на метод“ от Наредба № 8 на БНБ.

(5) Когато БНБ е разрешила прилагането на глава осма „Третиране на кредитния риск от контрагента“, раздел VI „Метод на вътрешните модели“ от Наредба № 8 на БНБ, моделите могат да се използват за установяване стойността на следните експозиции:

1. договорите от приложение № 1 „Списък на дериватите“ от Наредба № 8 на БНБ;
2. репо-сделки;
3. сделки по предоставяне/получаване на ценни книжа в заем;
4. маржин-заемни сделки;
5. трансакции с удължен сетълмент.

Обхват на експозиция

Чл. 8. (1) Когато се установи свързаност между отделни лица на неконсолидирана или консолидирана основа, експозициите към тях се сумират и отчитат като една експозиция.

(2) Когато експозиция е пряко и безусловно гарантирана от трето лице, или от обезпечение под формата на ценни книжа, емитирани от трето лице, тази експозиция се третира като експозиция към третото лице до размера на гарантираната част, ако то не се намира в отношения на свързаност с лицата, чието задължение гарантира.

(3) Гаранциите по ал. 2 включват и кредитни деривати по глава шеста „Редуциране на кредитния риск“ на Наредба № 8 на БНБ, с изключение на дълговите ценни книжа, обвързани със заеми.

(4) Когато гаранцията е деноминирана във валута, различна от валутата, в която е деноминирана експозицията, стойността на експозицията, която се счита за покрита, се изчислява в съответствие с разпоредбите за третиране на валутно несъответствие при защита с гаранции по реда на глава шеста „Редуциране на кредитния риск“ от Наредба № 8 на БНБ. Падежното несъответствие на експозицията и на защитата се третира съгласно разпоредбите на глава шеста „Редуциране на кредитния риск“ от Наредба № 8 на БНБ.

Намаления

Чл. 9. (1) При изчисляването на големите експозиции по чл. 2 банките могат да включат определени експозиции с намален размер, като прилагат коригиращ коефициент 0% за следните експозиции:

1. експозиции към централни правителства или централни банки, когато необезпечени експозиции към тези институции биха получили 0% рисково

тегло съгласно глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ;

2. експозиции към международни организации или международни банки за развитие, когато необезпечени експозиции към тези институции биха получили 0% рисково тегло съгласно глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ;

3. експозиции, обезпечени с безусловни гаранции на централни правителства, централни банки, международни организации, международни банки за развитие или предприятия от публичния сектор, когато необезпечени експозиции към лицето, предоставящо гаранцията, биха получили 0% рисково тегло съгласно глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ;

4. други експозиции към или гарантирани от централни правителства, централни банки, международни организации, международни банки за развитие или предприятия от публичния сектор, когато необезпечените експозиции към лицето, към което може да се отнесе експозицията или от което тя се гарантира, биха получили 0% рисково тегло съгласно глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ;

5. вземания и други експозиции към централни правителства или централни банки, непосочени в т. 1, които са деноминирани и финансирани в националните валути на кредитополучателите;

6. експозиции към регионални и местни органи на власт или гарантирани от тях, които биха получили 0% рисково тегло съгласно глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ;

7. други експозиции, обезпечени със залог на дългови ценни книжа, емитирани от централни правителства или централни банки, международни организации, международни банки за развитие, регионални правителства на страните членки, местни власти или предприятия от публичния сектор на държави членки, когато ценните книжа представляват вземания към техните емитенти и експозициите към тези емитенти биха получили 0% рисково тегло съгласно глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ;

8. експозиции, обезпечени със залог на парични депозити в кредитиращата банка или в банка, която е предприятие-майка или дъщерно дружество на кредитиращата банка;

9. експозиции, обезпечени със залог на депозитни сертификати, издадени от кредитиращата банка или от банка, която е предприятие-майка или дъщерно дружество на банката, и заложен в някоя от тях;

10. вземания и други експозиции към институции по смисъла на Наредба № 8 на БНБ с остатъчен падеж до една година, когато не са включени в собствения капитал на тези институции;

11. търговски менителници и други подобни менителници с остатъчен падеж до една година, подписани от други банки;

12. покрити облигации, обект на изискванията по глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ;

13. дялови участия в застрахователни компании, в размер до 40% от собствения капитал на банката, придобила дяловото участие;

14. експозиции към регионални или централни банки, с които кредитиращата банка е свързана в система, установена въз основа на нормативен акт, и които съгласно този акт отговарят за паричните клирингови операции в рамките на системата;

15. приравнените задбалансови позиции по т. 4 от приложение № 2 „Класификация на задбалансовите позиции“ на Наредба № 8 на БНБ, когато в договора с отделното лице или група икономически свързани лица е изрично упоменато, че експозицията може да бъде поета единствено в случаите, когато това няма да доведе до превишение на лимитите по чл. 44, ал. 5 и 6 от Закона за кредитните институции.

(2) При изчисляването на големите експозиции по чл. 2 банките могат да включат определени експозиции с намален размер, като прилагат коригиращ коефициент 20% за следните експозиции:

1. експозиции към регионални или местни органи на власт или гарантирани от тях, когато тези вземания биха получили 20% рисково тегло съгласно глава четвърта „Стандартизиран подход“ от Наредба № 8 на БНБ;

2. експозиции към институции с остатъчен падеж между 1 и 3 години, когато не са включени в собствения капитал на тези институции.

(3) При изчисляването на големите експозиции по чл. 2 банките могат да включат определени експозиции с намален размер, като прилагат коригиращ коефициент 50% за следните експозиции:

1. дългови ценни книжа с остатъчен падеж над 3 години, издадени от институции, когато тези книжа са обект на ежедневни котировки и търгуване на признати борси, или когато емитирането им е разрешено от компетентните органи по седалище на емитиращата институция. Такова третиране не се разрешава, когато ценните книжа са елемент на собствения капитал на емитиращата институция;

2. задбалансовите позиции по т. 3 от приложение № 2 „Класификация на задбалансовите позиции“ на Наредба № 8 на БНБ;

3. експозициите, отговарящи на условията по чл. 39, ал. 2 от Наредба № 8 на БНБ;

4. експозиции по лизингови сделки, отговарящи на условията по чл. 42 от Наредба № 8 на БНБ, при които лизингодателят запазва правото на собственост върху жилищното недвижимо имущество за периода преди упражняване на правото на окончателно закупуване от страна на лизингополучателя.

Глава трета

Експозиции в рамките на банкова група

Дъщерни дружества на банки от държави членки

Чл. 10. Експозицията на банка, която е дъщерно дружество на друга банка, лицензирана в държава членка, към банката-майка или други дъщерни банкови дружества от групата не участва при определяне на съотношението по чл. 44, ал. 5 и 6 от Закона за кредитните институции, когато тази експозиция не е включена в собствения капитал на банката-майка или на тези дружества.

Дъщерни дружества на банки от трети държави

Чл. 11. Експозицията на лицензирана в Република България банка, която е дъщерно дружество на банка със седалище в трета държава, към банката-майка или други дъщерни банкови дружества от групата, както и към собствените си банкови дъщерни дружества, когато тази експозиция не е включена в собствения капитал на тези дружества, не участва при определяне на съотношението по чл. 44, ал. 5 и 6 от Закона за кредитните институции, когато са налице следните условия:

1. банката е лицензирана в държава с признат еквивалентен надзор;
2. банката е обект на консолидиран надзор от страна на държавата, в която е лицензирана;
3. сключено е двустранно споразумение за обмен на информация между органите за банков надзор на двете държави.

Глава четвърта

Уведомления и отчет на големите експозиции

Уведомления за свързаност

Чл. 12. Преди възникване на експозиция банката изисква от всяко лице да състави и представи сведение за наличие или отсъствие на икономическа свързаност с други лица, както и за всяка нововъзникнала свързаност или за настъпили промени във вече заявената.

Уведомления за голяма експозиция

Чл. 13. (1) Банката представя в Българската народна банка, управление „Банков надзор“, уведомления по чл. 71, ал. 1, т. 5 от Закона за кредитните институции в 10-дневен срок от вземането на решение, водещо до формиране на голяма експозиция.

(2) При възникване на голяма експозиция към отделни лица банката представя уведомления за наличие на икономическа свързаност между тях.

(3) Банката уведомява за голяма експозиция, формирана при условията на чл. 3, ал. 3, в 10-дневен срок от възникването ѝ.

Докладване на големи експозиции

Чл. 14. (1) Експозиции към лица, между които съществува икономическа свързаност по смисъла на § 1, т. 5 от Закона за кредитните институции, се отчитат като отделна експозиция към „икономически свързани лица“.

(2) При отчитане на големите експозиции намаленията по чл. 9 се докладват като част от общия отчет.

(3) В отчета за големите експозиции обезпеченията по чл. 9, ал. 3, т. 3 и 4 се посочват с пълния си размер.

(4) Междубанковите експозиции се докладват в пълен размер.

Отчет

Чл. 15. (1) Банките съставят и представят отчет за големите си експозиции в Българската народна банка, управление „Банков надзор“, до 15-о число на месеца, следващ отчетното тримесечие.

(2) Подуправителят на Българската народна банка, ръководещ управление „Банков надзор“, дава задължителни указания за начина на съставяне и представяне на отчетите за големите експозиции.

(3) Управление „Банков надзор“ може да изисква допълнителна информация за всяка отделна експозиция.

Консолидиран отчет

Чл. 16. Банките и банковите групи съставят и консолидиран отчет за големите експозиции по ред, установен с отделна наредба на Българската народна банка.

Глава пета

Контрол и мерки за отстраняване на допуснати нарушения

Контрол

Чл. 17. (1) Органите за банков надзор при Българската народна банка извършват проверки за верността на отчетите за големите експозиции, включително чрез проверки на място и сравняване на данните от отчетите с тези по счетоводната и оперативната отчетност на банките.

(2) Регистрираните одитори по чл. 76, ал. 1 от Закона за кредитните институции извършват проверка и дават заключение относно концентрацията на експозиции.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. „NIF (note issuance facility)“ е кредитна сделка, свързана с емитирането на ценни книжа от клиент с посредничеството и под управлението на банката, при която банката предоставя на клиента определен лимит, до който приема да изкупува обратно ценните книжа, емитирани от клиента по тази сделка.

2. „RUF (revolving underwriting facility)“ е кредитна сделка, вариант на NIF, при която не една, а група банки посредничат при емитирането на ценни книжа на клиент, като предоставя лимит, обикновено до пълния размер на емисията, до който групата банки приема да изкупи емитираните от клиента ценни книжа, в случай че същите не бъдат продадени, и в частта, до която обявената емисия не бъде продадена при публична подписка.

3. „Синдикиран кредит“ е финансиране от група банки и/или финансови институции, когато всеки поотделно участва в общата сума на кредита.

4. „Отделно лице“ е всяко физическо или юридическо лице, както и гражданско дружество или друго сдружение на такива лица, което няма самостоятелна правосубектност, както и централни правителства, регионални или местни органи на власт, когато се проявяват като самостоятелни носители на задължения към банката.

5. „Собствен капитал (капиталова база)“ е капиталът по смисъла на Наредба № 8 на БНБ.

6. „Пряко и безусловно гарантирана експозиция“ е експозицията, за която е издадена гаранция, отговаряща на следните условия:

а) гаранцията осигурява безусловно плащане в полза на банката, при първо поискване, без възможност за възразяване или уговаряне на други формални условия на плащане; и

б) е неотменяема и със срок на действие, по-дълъг от договорения срок за изпълнение на гарантираното задължение; и

в) единствено условие за предявяването ѝ е постъпването при гарантата на писмено искане от банката, в полза на която е издадена гаранцията, съдържащо твърдение, че длъжникът не изпълнява задължението, покрито от гаранцията; и

г) няма други лица с права да искат плащане по гаранцията; и

д) с изключение на размера е налице пълно съвпадение между задължението на клиента към банката (гарантираното вземане) и задължението, посочено в гаранцията, и гаранцията покрива всички видове неизпълнение на това задължение.

7. „Търговски“ и „банков“ портфейл са портфейлите по смисъла на Наредба № 8 на БНБ.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 44 от Закона за кредитните институции и е приета с Решение № 169 на Управителния съвет на БНБ от 22 декември 2006 г.

§ 3. Тази наредба се прилага и спрямо експозициите на банките, заварени при влизането ѝ в сила.

§ 4. Подуправителят, ръководещ управление „Банков надзор“, дава указания по прилагането на тази наредба.